

เทศน์อบรมในพรรษา

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

เทศน์บนศาลา วันที่ ๑๓ สิงหาคม ๒๕๓๕

ณ วัดสันติธรรมาราม ต.คลองตากต อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ทุกคนปรารถนาความสุข หันไปทางไหนก็มีแต่ความทุกข์ ว่าศาสนธรรมๆ ว่าอยากจะมาฟังศาสนธรรม

ธรรม ธรรมแท้ๆ ธรรมแท้มันอาศัยอยู่ในสมมุติ ของดีๆ มันก็อาศัยของที่ไม่ดีบังไว้เงิ ของจริง ของที่ไม่มีเลยนี่อาศัยสิ่งที่มีอยู่ หลบอยู่ข้างล่าง ทองคำกว่าเขาจะชูดกันขึ้นมา มันอยู่ในเหมือง อยู่ใต้ดินนู่นนะ เขาถึงพยายามชูดขึ้นมาแล้วก็จะเอามาหลอม

ทองคำนะ ทองคำแท้ๆ ทำใจให้เป็นทองนะ ธรรมแท้ๆ อยู่ที่ใจ ธรรมนะ เราไปตื่นแต่ทองข้างนอกกัน ตื่นทองเงิ เห็นทองก็ว่าเป็นของดี ทองมันให้ประโยชน์แล้วก็ให้โทษด้วยนะ ของมันเป็นกลาง เราใส่กับตัวไว้ ออกไปข้างนอกเขาก็จี้ปล้นเอา เวลามันให้โทษขึ้นมาเงิ เวลาเราขัดสนขึ้นมา ทองมันก็ให้ประโยชน์เรา แต่ถ้าเป็นทองอยู่ในหัวใจ เป็นบุญล้วนๆ เลย เป็นความดีล้วนๆ เป็นความสุขภายในล้วนๆ ข้างนอกมันจะมีสุขมีทุกข์บ้าง จะขาดเงินบ้าง ถ้าหัวใจเป็นทองแล้วนะ มันอยู่ได้

ก็อย่างที่ว่า โลกนี้จะแตกสลายไป หัวใจนั้นมันก็ยังอยู่ได้ สบายๆ นะ ให้ผลเป็นบวกหมดเลย ไม่มีลบแม้แต่นิดเดียว แต่มันยังอาศัยโลกนั้นอยู่เงิ ธรรมแท้ๆ ธรรมที่ใจเงิ ทำใจเราให้เป็นทอง แล้วทองข้างนอกจะไม่มี ความหมายเลย ทำใจเราให้เป็นทอง อยู่ที่การกระทำนะ นี่ถ้าทำได้จริง เรามั่นใจจริง เราไม่ทำเล่น ทำเล่นก็ได้ผลเล่น

หัวใจมันแปลกมาก ลองปักลงไปตรงไหนดี ปักลงไป เชื่อมมันแล้วจริงจัง ว่าใจเด็ดใจเพชร แล้วจะได้ผล มันหลอกตัวเอง เริ่มต้นก็หลอกตัวเอง ก็เหมือนกับทองคำมันมีอยู่ที่ใจ เห็นไหม แล้วมันอยู่ในดิน ใต้ดิน ถ้าไม่ขุดขึ้นมา มันมีอะไรบังอยู่ข้างล่ะ

มันเองมันก็คลุกอยู่ในดิน คลุกอยู่ในแร่ธาตุต่างๆ กว่าที่จะขุดขึ้นมาได้ กว่าที่จะทำได้ ใช้นี้ความรู้สึกที่ว่ามันเป็นความจริง ความอริยสัจ มันก็อยู่ที่ใจ แต่กิเลสตัณหา ความที่มันบังไว้ ความมั่งง่าย ความพ่ายแพ้ ว่าอย่างนั้นเลยนะ

ความแพ้งของใจ ใจมันแพ้มากตลอด ความคิดอะไรที่มันคิดขึ้นมา มันชนะมาตลอดเลย มันก็เหมือนกับดินบังไว้นั้นนะ เราต้องหลอมใจ หลอมใจขึ้นมาให้เป็นทองใจ หลอมใจขึ้นมามันก็ต้องชำระสิ่งนั้นออกไป สิ่งที่มีมันฝังอยู่ที่ใจนั้นนะ แล้วถ้าใจมันไม่มันคง มันก็ทำไม่ได้ใช่ไหม เริ่มต้นก็ล้ม เริ่มต้นก็ล้ม เริ่มต้นก็ค้ำพิน เพราะสิ่งที่เริ่มต้นมันเป็นเหมือนสิ่งที่แบกภูเขา

หัวใจเดิมแท้ หัวใจความคิดดั้งเดิมมันชนะเรามาตลอด มันมีเราคิดไปเพราะว่าเราคิด เราทำนี่เราถูกต้องหมดเลย ทั้งที่มันคิดผิด เราก็ว่าเราถูก พอเราปักใจเชื่อธรรมะของพระพุทธเจ้า พระพุทธเจ้าบอกว่า ใ้หังควันในการทำความไม่ดี เราก็คิดการกระทำของเราบางอย่าง ก็ดีและไม่ดีปนกัน แต่ส่วนใหญ่ของมันจะคิดไม่ดี แล้วก็ว่าทำได้ จะไม่มีใครเห็น ทำได้ ทำเลย

พอบอกว่า เอาศีลเอาธรรมขึ้นมา เอาเข้ามาขัดเกล้าใจ มันก็จะมาต่อต้าน พอเริ่มต่อต้าน... ไม่เคยทำเลย เพียงแต่ว่าธรรมของพระพุทธเจ้าเอาเข้ามาต่อต้าน เห็นไหม ทำไม มันจะสู้อะไรไหว เพราะมันเป็นของข้างนอก จะว่าหนึ่งในสี่ หนึ่งในห้า หนึ่งในร้อย หนึ่งในพัน ก็ไม่ได้ล่ะ มันไม่มีเลยในใจเรา แล้วจะเอาเข้ามาในหัวใจ มาต่อสู้ มันถึงว่ามันแทบจะเป็นไปไม่ได้ ถ้าคิดตามหลัก แล้วแทบจะเป็นไปไม่ได้เลย แต่ไอ้ความคิดปรารถนาของคนใจ ความวาสนาบารมีว่าอยากปรารถนาความสุข มันก็เลยจะดึงเข้ามาใจ

เชื่อ...คนตาบอดต้องเชื่อคนตาดี เรว่าบรรคผลไม่มี นรกสวรรค์ไม่มี พระพุทธเจ้าว่ามี เราเชื่อพระพุทธเจ้า เชื่อคนตาดีก่อนใจ พอเชื่อคนตาดี ความเชื่อมั่น คือความปักใจแล้ว ความเชื่อ ความเลื่อมใส ความจริงจังเกิดขึ้น แล้วก็ขวนขวายต่อสู้ ขวนขวายนะ ขวนขวายขึ้นมา เกิดขึ้นมาจากภายใน

เช่น นักสมาธิ เริ่มต้นมันก็เป็นแบบแบกภูเขาเลย พวกนี้ทำอะไร หลับตาลงไปแล้วมีแต่ความคิด ตามตำราเขาว่าอยู่ว่า ความสงบมันตรงข้ามกับความฟุ้งซ่าน แต่ความฟุ้งซ่านนี้ทำไมมันมากนักล่ะ ความคิดใฝ่ดี เริ่มต้นก็ใฝ่ดีอยู่ นี่เขาเรียกกิเลสมันปล่อยให้หายไป ถ้าคิดทางดีนะมันก็ปล่อยให้หายไปนิดหนึ่ง พอเริ่มทำมันก็หลอกมาแล้ว แม้แต่นั่งสมาธิอยู่ ตั้งใจมาทำความดีนะ มันก็ยุแหย่อยู่ข้างในนั้นนะ เดียวเมื่อนั้นเดี๋ยวเมื่อนี้ เห็นไหม เดียวพักก่อน เดียวค่อยทำ นี่มันเริ่มนะ มันเริ่มแหย่เฉยๆ นะ

พอเสนามาร ลูก หลาน เหลนของมาร มันยังไม่ได้ขยับเลย ถึงบอก โอ๊ย! มันนอนเนื่องมาในใจ ถึงว่า ทองคำนี้มันซุกอยู่ข้างล่างนะ แต่สามารถทำได้ด้วยตะบะ ตะบะธรรมไง ตะบะคือความฝืน ไฟเผาเข้าไป ไฟคือตะบะธรรม

ไม้เปียก ไม้ชื้น ไล่ไฟมันไม่ติด พระพุทธเจ้าสอนให้ตัดไม้แล้วตากให้แห้ง ไม้แห้งไง คนถือศีลก็เหมือนไม้แห้ง เห็นไหม ไม้ถือศีลเลยก็เหมือนชุ่มอยู่ในกาม ทำได้ตามความใจชอบ พอมันตายยืนต้นหรือเขาล้มลงแล้วเราตัดขึ้นมา นี่ก็เหมือนกัน ชีวิตความเป็นอยู่ของเราที่ครบวงจร วันหนึ่งใช้ทำอะไรบ้าง ประกอบอาชีพต่างๆ ถึงวันพระ วันศีล หยุคมาก็ผลักออกมาๆ ผลักใจ ผลักกายออกมาให้แห้ง ใจศีลบังคับไม่ให้ทำตามใจตัว อดข้าวเมื่อเย็น เห็นไหม เริ่มทำให้แห้ง ไม้แห้งไล่ไฟมันจะติด นี่ตะบะธรรมมันเผา ไม้แห้งจุดไฟมันก็ติดง่าย ไม้ดิบ ไม้ชื้นจุดไฟติดยากนะ หัวใจเรามีศีลพอสมควรไหม ถ้าหัวใจได้ระวังมา มันก็ไม้แห้งใจ หัวใจได้ระวังมา

“มโนกรรม กายกรรม วจีกรรม” มโนกรรม ความคิดของใจ ลองตั้งไว้สิ ตั้งให้หยุดให้ได้

พองานภายนอก พอเราว่าหนัก หนักมากนะ คนไม่เข้าใจเรื่องธรรม เห็นคนทำงานแบกหามที่ว่างานหนักมาก แต่ลองมาดูหัวใจมันทำงานสิ มันเครียดขนาดที่ว่าทำให้เราเสียคนไปเลยนะ มันไล่ให้เป็น ๒ ชั้น ทำให้เราเป็นขี้ขี้ขี้ขี้ขี้ขี้หนึ่ง แล้วยังไปวิตกวิจารณ์จนเครียด จนทำให้เสียสติไปอีกชั้นหนึ่ง แล้วเวลามันเสียสติไปแล้ว ก็เรานี้เป็นคนรับรู้ คนมีสติเสียไปมันก็มีจิตอยู่เพราะมันไม่ตาย นี่มันให้ผลร้ายขนาดนั้น ให้เราทุกข์ยากอย่างหนึ่ง เราทุกข์ยากแล้วนะ แล้วยังทำให้แบบว่า ประคองตัวเองไม่ได้ คือสติเสียไปเลย ไม่เป็นคนสมบูรณ์ แต่มันไม่ตาย มันให้ผลลบถึง ๒ ชั้น ๓ ชั้นนะ กิเลสเรามันทำอย่างนั้นล่ะ เราสงบมัน เราสงบกิเลสเรา เราก็มีความสุข

ไฟนี่มันไหม้อยู่ทั้งวันนะ ดับไม่ได้ ดับไฟเมื่อไหร่ก็เย็นเมื่อนั้น ไฟดับลงชั่วคราว หัวใจก็ร่มเย็นชั่วคราว ไฟไม่เคยดับเลย ดับไม่เป็น ดับไฟก็เอาน้ำธรรมไปดับ น้ำของธรรม น้ำของศีลใจ

นี่ขันติธรรม ขันติความอดทน มันจะใหม่มาเราก็ฝันไว้ๆ ถ้าฝันไม่ไหวก็ไม่คิดเลย นี่จะดับไฟชั่วคราว นี่ดับไฟชั่วคราวนะ แล้วเราชักพินออกเรื่อยๆ หมายถึงพยายามไม่คิด ความคิดนี้มันให้โทษ รู้ที่อยู่ ความคิดให้โทษ ไม่คิดมัน ชักพินออกๆ มันจะคิด บอก “อันนี้คิดแล้ว เมื่อ” ชักพินออกท่อนหนึ่ง เคยคิดแล้ว ความคิดนี้เราคิดแล้วมันจะมีอารมณ์รุนแรงทุกที ไม่คิด ถ้าสติทันนะ เราก็ชักพินออกท่อนหนึ่ง ถ้าไม่ทันก็เท่ากับเพิ่มพินเข้าไปอีก ๒-๓ ท่อน ไม่ทันก็คิดไปจบรอบแล้วใจมันใส่พินเข้าไปๆ

พอชักพินออกๆ จากยับยั้งไม่ให้ไฟลุกนะ พอชักพินออกจนพินไม่มี ไฟมันจะมอดลง พอไฟมอดลง นั่นมันดับแท้ นั่นคือสมาธิธรรม ใจสงบไป พอใจมันสงบก็เหมือนกับไฟดับชั่วคราว ไฟดับเลยละ ไฟดับก็เหมือนกับใจมันพักได้ชั่วคราว นี่! นั่นเจตทองแล้วนะ นั่นเจตทอง ทองอยู่ที่ใจนั่นนะ แต่ทองนี่เอาขึ้นมามันยังไม่ได้หลอม มันก็มีสิ่งสกปรกเต็มไปหมดเห็นไหม แต่ก็ยังเจอยังเจอแร่ทองคำ

ธาตุ ๔ ธาตุ ๖ ดิน น้ำ ลม ไฟ อากาศธาตุ กับธาตุรู้ ธาตุทั้ง ๖ คลุกอยู่รวมกันต้องหลอม หลอมให้ธาตุรู้เป็นธาตุรู้ อากาศเป็นอากาศ ลมเป็นลม ดินเป็นดิน ไฟเป็นไฟ น้ำเป็นน้ำ เห็นไหม แยกสี แยกด้วยวิปัสสนาใจ สิ่งใดเป็นน้ำ คูสี เหงื่อใจ เลือด น้ำ นี่หลอม จะหลอมทอง ทำใจให้เป็นทองแท้ กำหนดกายคุณ ถ้าจิตมันสงบนะ กำหนดกายคุณ ถึงไม่สงบก็ดูภายนอก ภายในใจ ดูความแปรสภาพไป

มีน้ำจริงๆ ไหม? มี เวลาเหงื่อออก เหงื่อไหลไคลย้อย น้ำกลั่นออกมาจากข้างในเลย เวลาปัสสาวะ นั่นน้ำใหม่ แล้วดิน เราตัดผมสิแล้วไปฝังไว้ในดินมันจะแปรไปเป็นดินใหม่ ศพเขาฝังไว้ก็เป็นดิน สิ่งที่คมแข็งนี่เป็นดินหมด มันแปรสภาพเป็นดิน ไฟคือไออุ่น ลมหายใจเข้าออกในอากาศธาตุ อากาศ ในโพรงกระดูกใจ แล้วธาตุรู้มันอยู่ที่ไหน ธาตุรู้แน่ แต่ที่มันไม่อย่างนั้นนะสิ มันรู้ทั้งตัว เพราะมันแบ่งไม่ได้

ธาตุรู้นี่เป็นผู้มาคูดิน น้ำ ลม ไฟ มาดูภายใน กายจะไม่แปรสภาพ มันหลอมไม่ได้ เพราะเตาทั้งเตาเลย ทั้งภาชนะเลย มันต้องหาขึ้นมานะ เตาภายใน อย่าไปเตาภายนอก เผลอที่ภายใน เตาที่ได้ทั้งตัวเรานี้ เตา ส่งออกนะ ไฟแลบออกข้างนอกแล้ว ต้มน้ำไม่เดือดเพราะไฟมันไม่จดจ่อที่ก้นหม้อ

อันนี้ก็เหมือนกัน จิตเวลาเพ่งมันไม่เพ่งลงที่ภายในหรือ มันส่งออกหมดละ คิดแต่ไปเรื่องอื่น มองแต่เรื่องอื่น ไม่มองลงที่นี้ ไม่อยู่ในเตาใจ กำหนดเตาได้ไหม ขอบเขตของเตา ขอบเขตของ

กายเรา ของเขตของผิวหนังนี้ หลับตาแล้วนึกดูสิ ส่วนใดส่วนหนึ่ง ไฟเผาเข้าไป เผาลงส่วนที่เรา คิดขึ้นมา นั่นนะ ใจมันจ่อ จะเป็นเนื้ออะไรก็ได้ หัวกะโหลกก็ได้ เผาเข้าไปเลย นั่นล่ะเตา นึกขึ้นมา นั่นล่ะคือการเผา นะ ตบะธรรม

การเผา หัวกะโหลก ดูสิ ตาโบ้ แล้วมันอยู่ที่ไหน? มันอยู่บนหัวเรานั้นนะ หัวของเรานี้นะ แปรสภาพแล้วเป็นอย่างนั้น แต่ที่มันยังไม่แปรสภาพ อาศัยเอาไว้ชั่วคราวเท่านั้นเอง ก็ว่าหัวใจนี้ มันโง่ หัวใจพวกเรานี้โง่นะ ไม่เข้าใจตามหลักความเป็นจริง มันเหมือนจี้เข้าไปให้เขาหลอกใช้ใจ เกิดมาด้วยกรรม

คนเราเกิดมาเป็นมนุษย์ เป็นคน ทำกรรมพอสมควร ทำกรรมดีนะ ถือมีศีลมีสัจย์ ถึงได้เกิด เป็นมนุษย์ แล้วก็หลงระเริงกัน ใช้ชีวิตมนุษย์นี้ให้มันหมดไป ๑ ภพ ๑ชาติ พอประสบความสำเร็จ ทางโลก เห็นไหม เป็นจี้เข้า แต่ไม่ได้เปิดตาใจ ตาธรรม

เกิดเป็นมนุษย์แล้วก็ตายไป ทำความดีก็ไปเกิดบนสวรรค์ ทำความดีพอสมควรก็ได้กลับมา เกิดเป็นมนุษย์อีก ทำความชั่วก็ไปเกิดในนรกในอบาย เป็นสัตว์เป็นเปรตเป็นผีไป วัฏฏะมันถวน ไปอย่างนั้นนะ

ฉะนั้น ถ้าเราเกิดเป็นมนุษย์แล้ว เรามีสมบัติพร้อม มีกายกับใจ แล้วมาเกิด วิธีการใด เทคนิคการทำให้ใจนี้พ้นจากวัฏฏะคือว่า ไม่ต้องหมุนไปตามธรรมชาติ ผืนใจ ออกจากวัฏฏะ ออกจากกระแส การออกจากกระแสต้องทำให้ใจนี้ฉลาด หัวใจของบุคคลใดบุคคลหนึ่งก็ต้องให้หัวใจ บุคคลนั้นเป็นผู้พาออกกระแสนเอง วิธีการพระพุทธเจ้าสอนไว้แต่วิธีการก็คือวิธีการ

คำว่า ”ทองข้างนอก” เห็นไหม ท.ทหาร อ.อ่า ง.ง...”ทอง” นี้วิธีการ

สังฆกรรม อริยสัจจะ พระพุทธเจ้ากำหนดแล้ว “ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค” มรรคคือวิธีการ เห็นไหม มันก็เหมือน ท-อ-ง “ทอง” เรารู้ว่าทอง เขียนกันแล้วก็ให้เด็กอ่าน แล้วก็ให้ผู้ใหญ่อ่าน แม่สอนลูก เห็นไหม ลูก ทองเป็นอย่างนี้นะ ทอง อ้อ! ทองเป็นอย่างนี้หรือ ชื่อว่า “ทอง” นะ แล้วก็ที่อยู่ในคอลูกเรียกว่าทอง เห็นไหม สอนเด็กโง่ๆ ให้รู้จักชื่อทองก่อน แล้วก็เห็นตัวทองข้างนอก

แต่พระพุทธเจ้าไม่ได้สอนอย่างนั้น พระพุทธเจ้าสอนทองที่หัวใจ ทองแท้ ทองคำแท้ ธรรมะแท้ที่อยู่หัวใจ ผู้ที่ฉลาด ผู้ที่ฉลาดก็ผู้ที่เอาใจออกจากวัฏฏะไป นั่นคือทองแท้ ทองที่มันไม่ บุกสลาย ทองที่ฝังที่ใจ เกิดจะมีทองแท้ก็ใช้วิธีการนี้ไป วิธีการที่พิจารณานี้ วิธีการพิจารณาดูกาย

สอนใจให้ฉลาดใจ ใจฉลาดแล้วมันเห็นทอง แล้วหลับตาก็เห็นทองที่ใจ เห็นใหม่ ภาพของตา เฟ่งกลีณ เป็นทองๆๆ ก็ทองที่ใจ อันนั้นเป็นทองธรรมคานะ แต่วิธีการทำทอง ทำทองเข้าไปใจ วิธีการทำ ก็การวิปัสสนาใจ

ใจโง่งๆ ใจที่ไม่เข้าใจ เพราะมันติดสมมุติมา ภพชาติผ่านมามาก มันก็ยึดสมบัติ ยึดกายนี้ปรารถนานะ กาย กลัวจะเป็น กลัวจะตาย กลัวจะเจ็บ กลัวจะปวด กลัวเราจะไม่ประเสริฐเลอเลิศ ถนอมในสิ่งที่มันบูดเน่า ถนอมในสิ่งที่มันจะพัง ถนอมในสิ่งที่มันเป็นไปไม่ได้ มันนอกจากความคิดขบขี้งูของเรา มันต้องแปรสภาพตามความเป็นจริงตามกฎของอนิจจัง

“สิ่งใดสิ่งหนึ่งมีการเกิดขึ้นเป็นธรรมดา สิ่งนั้นต้องดับไปเป็นธรรมดา”

สิ่งนั้นไม่มีการฝืนโลก มันไม่มีสิ่งใดๆ อยู่คำฟ้า ไม่มีสิ่งใดๆ เลยจะคงที่ ไม่มี แต่หัวใจมันโง่ มันก็พยายามจะดึงให้คงที่ใจ มันโง่แล้วไม่พอนะ มันจะดึงให้ร่างกายนี้ไม่แปรสภาพอีกด้วย กลัวเป็น กลัวตาย กลัวการแปรสภาพ ตัวมันเองก็แปรสภาพ กายก็แปรสภาพ แต่มันก็ฝืนกระแส เพราะความโง่ของมัน มันจะเอาอะไรไปสอนมันให้มันเห็นตามความเป็นจริงล่ะ มองข้างนอก มองแล้วก็ยังมองก็ยังโง่

มองภายนอกให้มันไม่สวย มันก็สวย ยิ่งมองมันยิ่งสวย กายเราก็สวย กายเขาก็สวย ถึงไม่สวยก็จะทำให้สวย ไม่สวยก็จะตกแต่งให้มันสวย เอาสิ่งใดๆ มาปรนเปรอมันไป ชำระล้างมัน น้ำหอมพรมเข้าไปจะให้มันสวย มันสวยได้ใหม่ น้ำหอมกลิ่นที่ถูกใจมันก็ว่าหอม กลิ่นที่ไม่ถูกใจมันกลับจะเหม็นอีกด้วย เนื้อก็เหม็น เอาของเหม็น โปะเข้าไปมันก็หอมมันก็เหม็น ถึงเวลาแล้วมันต้องเหม็น แต่ก็อยากให้มีหอม เห็นใหม่ นี่โง่ชั้นหนึ่งแล้วนะ แล้วเมื่อแปรสภาพแล้วก็ยังไม่เชื่อ ถึงต้องทำใจให้มันสงบ ให้เห็นตามความเป็นจริง แล้วก็เฟ่งพินิจดู

ถ้าจิตมันสงบนะ แล้วทำตามพระพุทธเจ้าสอน จิตมันสงบแล้วมันจะเห็นความเป็นไป ถ้าไม่มันเห็นความเป็นไป จิตหนึ่งใจ จิตนี้ตั้งมั่น พอจิตนี้สงบ จิตนี้เป็นสมาธิ จิตนี้ได้เคลื่อนไหว สิ่ง que การเคลื่อนไหวยมันเข้ากับสิ่งที่เคลื่อนไหว น้ำอยู่กับน้ำ ดินอยู่กับดิน ลมอยู่กับลม ไฟอยู่กับไฟ ใจอยู่กับใจ การเคลื่อนไป กาลเวลาอยู่กับกาลเวลา จิตนี้หมุนไปตามวิภูวน มันก็วนไปอยู่อย่างนั้นนะ

ความเคลื่อนไป การเคลื่อนไปมันมองไม่เห็นหรือก พอหยุดอยู่ ภาพจะชัดขึ้น ความหยุดอยู่ จิตหยุดอยู่ จิตเป็นหนึ่ง จิตเป็นสมาธิ จิตมีการตั้งมั่น จิตมีการเฟ่งพินิจ มันต้องเห็นดี กายต้อง

เห็น เห็นตามความเป็นจริงด้วย เพราะว่าจิตนี้ตั้งมั่น จะเห็นกายตามความเป็นจริง ไม่ใช่เห็นกายตามความสมมุติ

ปกติของมนุษย์จะเห็นกายตามความสมมุติ ความสมมุตินะ เพราะเราสมมุติว่ากาย เห็นใหม่ สมมุติ หนึ่ง คือเราสมมุติแล้ว สอง สมมุติคือว่า มันเป็นตามสภาพเท่านั้น เราไม่รู้ แต่ถ้าเห็นตามความเป็นจริง จิตนี้ตั้งอยู่ เห็นภายใน เห็นตามความเป็นจริง มันไม่มีกาลเวลา เห็นปั๊บ มันจะมีสภาพเคลื่อน ไม่มีกาลเวลา จับได้นะ จิตเราไม่เคลื่อน จิตเราจับอยู่ มันก็เป็นการจذب จดจ่อเราก็ให้มันแปรสภาพไป แปรสภาพแบบรื้อถอนกับแปรสภาพตามความเป็นจริงต่างกัน

ตามความเป็นจริง ธรรมดามันเคลื่อนไป มันแปรสภาพโดยอัตโนมัติ มันตายสูญ ตายแล้ว ตายเล่า เซลล์ในร่างกายนี้ตายตลอดแล้วก็สร้างเซลล์ใหม่ขึ้นมา เห็นใหม่ อันนั้นมันตามธรรมชาติ แต่นี่มันเหนือธรรม เหนือธรรมเพราะจิตนี้เหนือธรรม จิตนี้ตั้งมั่น ธรรมชาติของจิตคือต้องเคลื่อนไป แต่จิตนี้ตั้งอยู่แล้วมันเหนือธรรมแล้ว เหนือธรรมส่วนหนึ่ง แล้วกายที่เห็นกายภายในก็เหนือธรรมชาติ มันนุ่มใจไป มันรำพึงไป มันจะเคลื่อน... ใจหวนที่ ใจหวนให้จิตนี้เห็นใจ

พอจิตนี้เห็น โอ้อโฮ! มันฉลาดนะ มันจะตื่นตื่น มันจะเข้าใจตามความเป็นจริง โอ้ย! กายที่มันแปรสภาพแบบพระพุทธเจ้าสอนมันเป็นอย่างนี้หนอ มันไม่ใช่อยู่ในอำนาจของเราจริงๆ มันจะสลดสังเวชมากนะ มันจะฉลาดขึ้นใจ

เห็นใหม่ การฝึกให้ฉลาดต้องฝึกด้วยตัวเอง เห็นปัจจุบันธรรม เป็นปัจจุบันธรรม เป็นปัจจุบันจิต จิตเดียว จิตหนึ่งเดียว เห็นขณะเดียว เห็นขณะจิตที่มันแปรสภาพโดยตามความเป็นจริง ไม่ใช่แปรสภาพตามความเป็นธรรมชาติ แปรธรรมชาติตามธรรมชาติ ใครๆ ก็เห็น ใครๆ ก็รู้ ใครๆ ก็พูด แต่ก็โง่ ก็พูดสักแต่ว่าพูดนี้ ไม่ได้พูดให้หัวใจนี้ออกไปนี่

แต่พระพุทธเจ้าสอนให้ออก ให้เห็นตามความเป็นจริง แล้วเห็นออกจากวิภวัญ ถ้าเห็นใหม่ๆ นี้ เห็นตามความเป็นจริง เพราะจิตนี้หนาแน่นไปด้วยกิเลส เห็นครั้งแรกๆ มันไม่หลุด ยกเว้นแต่ขีปปาภิญญา เห็นแล้วจะหลุด ผลวะ! ผลวะ! เลย

แต่สัตว์ผู้มีกิเลสหนาอย่างพวกเรา เห็นแล้ว มันจะเห็นตามความเป็นจริงแล้วจะสลดสังเวช มันจะปล่อย ปล่อยเลยนะ จิตนี้รวมลง จิตนี้ปล่อยออกไป เหมือนกับเราโยนก้อนหินลงไปใต้น้ำ

นั่นนะ จ้อม! หายไปเลยนะ จิตนี้เหมือนกัน พอมันเข้าใจ มันสลด โอ้! เราโง่มาขนาดไหนเนาะ มันปล่อย ผลัวะ! เย็น สุขมาก

สุขที่อะไร? สุขที่มันฉลาดขึ้นไง สุขที่มันหายโง่ไปชั่วคราวไง มันหายโง่นะ นี่มันเข้าใจแล้ว มันเพียงแต่ว่ามันไม่ขาดออกจากใจ

คำว่า “เข้าใจ” กับ “ขาด” ต่างกัน เข้าใจนี้มันก็ปล่อย สักแต่ว่าเนาะ กายเป็นกาย จิตเป็นจิต มันจะเข้าใจไปอย่างนั้นนะ แต่ถ้ามันเข้าใจอย่างนั้นแล้ว เราก็ศึกษาธรรมะด้วยใจใหม่ คำสอนพระพุทธเจ้าบอกพิจารณากายเข้าไปอีก เข้าไปๆ เพื่ออะไร? เพื่อให้เป็นตามที่ในธรรมจักๆ ที่พระพุทธเจ้าสอน ยี่ กิจฉยี่ สมุทฺยธมฺม...เราเห็นแล้ว แต่มันยังไม่เข้าใจถึงโดยรอบไง กิจนี้ควรกำหนด เรากำหนดแล้ว กิจนี้ควรชำระ เราชำระแล้ว แต่มันยังไม่ขาด

กำหนดจิตแล้วพิจารณาอีก พิจารณากายช้านั้นนะ พิจารณาทองที่เราว่าที่มันยังสกปรกนั่นละ พิจารณาสี พิจารณาช้านะ งานอันเอก งานของเอกบุรุษ เอกสตรีไง เอกนะ งานอันเอกเลย เพราะงานอันนี้ทำแล้วมันจบ ทำแล้วมันสิ้น ไม่ใช่งานอย่างโลกเขา งานอย่างโลกเขาไม่มีวันจบ ไม่มีวันสิ้น จะงานใดๆ ก็แล้วแต่ ทำไปแล้วมันวนไปไง วนไปเพราะสิ่งนี้มันชำระ ทุกอย่าง งานในโลกมันมีการชำระ มีการเกิดขึ้น มีการตั้งอยู่ แล้วมีการดับไป

งานใดๆ ก็แล้วแต่ งานสร้างภพสร้างชาติ จะสร้างครอบครัว จะสร้างอะไรก็แล้วแต่ มันก็หมุนไปอย่างนั้นนะ สร้างแล้วยังต้องกลับมาสร้างซ้ำอีกนะ สร้างซ้ำอีกๆ เพราะชอบใจไง ชอบใจในการประสบความสำเร็จ ชอบใจให้รางวัลกัน เพื่อยึดเพื่อถือ แต่เราไม่เคยให้รางวัลใจเลย เราให้รางวัลตนเองนะ เราต้องทำเอง ให้รางวัลเอง เป็นปัจเจกตั้ง รู้จำเพาะตนเอง นั่นงานภายใน งานอันเอก งานอันประเสริฐ งานของพระพุทธเจ้า งานทางศาสนา งานของผู้จะรื้อภพหรือชาติ ชาติของใจ รื้อภพหรือชาติใจ รื้อให้มันสิ้น กำลังใจมันก็เกิด เพราะมันได้เทียบไง งานข้างนอกเราก็ทำมหาศาลเลย แล้วเคยมีความสุขขนาดนี้ไหม

ขณะจิตที่มันปล่อยนี้ ขณะจิตที่มันหลุดออกไปชั่วคราว มันเว้งว้างนะ สุขใดๆ จะสุขแบบในศาสนานี้ไม่มี ไม่มีหรอก ธรรมะ รสของธรรม มันประเสริฐเลิศเลิศเพราะคนไม่เคยดื่ม คนไม่เคยกิน ใจไม่เคยเสวย พอไม่เคยเสวยมันก็คาดเดาว่า สุขของธรรมมันจะสุขอย่างไรหนอ ทำไปก็ทุกข์ก็ยากอยู่เนี่ย นั่งมันก็ทุกข์ ฟืนใจก็ทรมาน เห็นใหม่ เวลาสุข สุขอย่างไร

เดี๋ยวนี้ได้ประสบแล้ว จิตมันได้เสวยแล้ว อ้อ! ธรรมมันเป็นอย่างนี้เอง นี่มันก็มีแก่ใจ คนมีแก่ใจ คนก็จะชวนขวย พิจารณาซ้ำ การพิจารณานี้มันต้องมีพื้นฐานไง พื้นฐานคือความสงบของใจเป็นพื้นฐาน ถ้าจิตนี้ไม่มีความสงบเป็นพื้นฐาน การพิจารณานี้จะไม่เกิด การพิจารณากายพิจารณาแล้วมันก็ไม่เกิด คำว่า "ไม่เกิด" คือว่า พิจารณา มันพิจารณาหลุดตัวเองไป

ถ้าพิจารณาแล้วมันไม่เป็นไป เห็นใหม่ ความสุขมี ๒ อย่าง

สุขเกิดจากจิตมันปล่อยาว จิตสงบสุขอย่างหนึ่ง

สุขเกิดจากการพิจารณาแล้วรู้ตามความเป็นจริง ปล่อยาว อย่างหนึ่ง

เราอย่าไปโลภมากในการพิจารณาแล้วปล่อยาว ถ้ามันทำไม่ไหว เราต้องกลับมากำหนดจิตให้มันสงบ กำหนดจิตให้มันมีพื้นฐานไง พื้นฐานเหมือนเรามีกำลัง เรามีกำลังเรายกก้อนหิน ยกอะไรเราก็กว้างใจใช้ใหม่ ถ้าเราเพื่อย เราเมื่อยล้า ยกไม่ขึ้นแล้วก็จะฝืนยก เพราะคนมันงก มันอยากให้งานเสร็จไวๆ คนมันง่าย คนมันง่ายจะได้ยาก คนมันง่ายจะทำงานผลุบผลับ คนมันง่ายทำงานแล้วมันจะไม่ได้ผล เราอย่าให้ใจมันง่าย ให้เดินตามขั้นตอน ให้ใจก้าวเดินไปตามความเป็นจริงของมัน อย่าไปคาด อย่าไปหมาย จะคาด จะหมาย จะเอาผล จะเอาประโยชน์ บ้าไปตามกิเลส เห็นใหม่ กิเลสมันหลุดในขณะปฏิบัติ

กิเลส คือความเคยใจ มันจะขวางการปฏิบัติตลอด มันจะขวางทุกสิ่งทุกอย่างที่จะพ้นจากเงื้อมมือของมัน ฉะนั้น ถ้าเราตั้งใจทำ เราก็ต้องฝืน การฝืน ฝืน ๒ อย่าง ฝืนความทุกข์ยากอย่างหนึ่ง ฝืนการกระทำของใจที่มันไม่ให้ทำอีกอย่างหนึ่ง ฝืนความทุกข์ความยากที่มันต่อต้านอย่างหนึ่ง กับฝืนไ้ความเหนียวรั้งของกิเลสนี้ในหัวใจอีกอย่างหนึ่ง

ฉะนั้น เราต้องมาทำความสงบ การฝืน กิเลสมันบังเงา ต่อต้าน จะไม่ให้เราทำ แต่พอเราทำได้ประโยชน์ มันก็จะยุให้เสีย ให้พิจารณา ให้ก้าวเดินไป ให้เราหมุนไป ให้เราหกล้มไป พอเราก้าวไป หกล้มไป ล้มลุกคลุกคลาน พอล้มลุกคลุกคลานมันก็เบื่อในการปฏิบัติ ปฏิบัติแล้วก็เหนื่อยขนาดนี้ งานก็ไม่ได้สมปรารถนา ถ้าท้อใจ อันที่ท้อใจนั้นแหละเสียท่ากิเลสแล้วนะ เสียท่าไ้กิเลสที่มันยุเหยแล้ว

ในการปฏิบัตินี้ ถึงปฏิบัติไปมันก็ยุเหยไปตลอด เพราะการเริ่มต้นมันจะเป็นอย่างนั้น เราก็ฝืนนะ เราก็ต้องฝืน เพราะการฝืนนั้นเป็นยอดคน การฝืนคือฝืนกิเลส ไม่ใช่ฝืนเราหรอก เรา

ปรารถนาดี เราต้องการทำความดี เราต้องการให้ใจเราเป็นเอกบุรุษ เราต้องการใจให้เราหลุดพ้น
มันต้องให้กำลังใจเราตลอดไป...

...ทุกข์ยากขนาดนั้นนะ เพื่อจะปรารถนาโพธิญาณไป ศาสดาองค์เอกก็ทุกข์มาเป็น...

...เกิดมาชาติปี ทุกุขา ชาติการเกิดนี้เป็นทุกข์ เป็นอริยสัจ ชาตินี้การเกิดเป็นทุกข์ เราเกิดมา
ท่ามกลางกองทุกข์ แล้วจะไปกลัวทุกข์ทำไม เราเกิดมาท่ามกลางของกองทุกข์ แต่เราเข้าใจว่าสุข
แต่หัวใจมันโง่มาตลอดนะ เราเกิดมาท่ามกลางกองทุกข์ แล้วเมื่อมาปฏิบัติมันจะทุกข์ขนาดไหน
ให้มันทุกข์ให้ตายให้ดูเถอะน่า

เพราะทุกข์นี้มันจะทำให้เราพ้นทุกข์ไป ทุกข์นี้ ถึงพอใจในจะทุกข์ ถ้ามีความพอใจจะทุกข์
มีความพอใจในการปฏิบัติ กำลังใจมันก็มา ไอ้กิเลสที่มายุ่เหี้ยเมื่อกี้มันก็จะน้อยหน้าถอยลงไป
ไอ้กิเลสที่มันมายุ่มาเหี้ยนั่นแหละว่า “เราวาสาน้อย เราทำแล้วไม่ไหว หรือทำไปก็ทำแล้วมัน
ทุกข์ขนาดนี้” ก็มาเทียบดู ก็เทียบดูสิ เทียบดูทุกข์เวลาไม่ต้องปฏิบัติ มันก็ทุกข์อยู่แล้ว ผู้ปฏิบัติ
นำหน้ามาก็ทุกข์เหมือนกัน ครูบาอาจารย์ทุกๆ องค์มา ทุกข์มาอยู่หน้า ทุกข์มาทั้งนั้นนะ แล้วเราจะ
มาหุบมือเปิบ

ถ้าไม่หุบมือเปิบมันก็จะทอนกำลังใจ กิเลสมันก็ทอนกำลังใจของเราไปแล้ว เห็นไหม
“โห้ย! ไม่ไหว โห้ย! ไม่ไหวแล้ว โห้ย!” โห้ย! ก็ทอนแล้ว ในเมื่อเรามีกำลังใจขึ้นมาแล้ว เรามา
เทียบอย่างนั้น เทียบถึงทุกข์ แล้วเราก็ดูทุกข์จริงๆ ด้วย พอเราใช้ปัญญานี้ไล่กิเลสจนมันสงบแล้ว
นะ พอเรากลับมาทำ ใจก็สงบ เพราะอันนี้พอเราทันมันแล้ว มันจะอาย ความคิดเป็นของกิเลส มัน
อายนะ อายสติปัญญาของธรรม ไอ้สังขาร ความปรุง ความแต่ง มันอาย ถ้าสติเราไม่พอ ความสงบ
เราไม่พอ ความคิดนั้นเป็นสังขารมาร เป็นมารสังขาร การปรุงของมาร มารมันปรุง

แต่พอสติเราทัน การปรุงนั้นมันจะหยุด สังขารจะหมุนไปด้วยมรรค สังขารอันนี้จะเป็น
มรรคนะ ความคิดที่ให้กำลังใจ ความคิดก้าวเดิน ใจมันก้าวเดินไปในความคิดของเรา อันนี้เป็น
มรรค พอเป็นมรรคมันก็ชุ่มชื่น งานนี้ก็เป็งานอันชอบ ความเพียรก็เพียรลงที่การปฏิบัติ เพียรลง
ที่การวิปัสสนา ก็พิจารณาทองอย่างเก่า เอาทองนั้นมาตั้งขึ้นอีก ภายที่เห็นนั้นนะ

การเห็นครั้งก่อน เห็นครั้งที่แล้ว จะกายรูปทรงใดก็แล้วแต่ อันนั้นเห็นเป็นอดีตไปแล้ว เรา
ก็ตั้งปัจจุบันธรรมไป ปัจจุบันธรรม ปัจจุบันจิต จิตนี้ที่ตั้งขึ้น กำหนดดูที่กายอีก ภายส่วนใดส่วน

หนึ่งนะ มันไม่ทั้งกายหรือก แต่ถ้าเห็นทั้งกายยิ่งดี กายส่วนใดส่วนหนึ่งหรือทั้งโครงร่างก็ได้ แล้วแต่บารมีของแต่ละบุคคล ทั้งโครงร่างนะ บางขณะจะเห็นกายเป็นกายเลย กายเป็นกายเรานี้แหละ เป็นซากศพก็มี เป็นซากศพนะ ทั้งตัวเลย จับพลิกจับหงายเลย มันนอนอยู่ตรงหน้ามันนอนอยู่ในคลองของตาเรา ตาธรรม จะเป็นร่างกายทั้งกาย จะส่วนใดส่วนหนึ่ง

คูลี พอดูแล้วรำพึง ใจรำพึงให้แปรสภาพ ให้เอาไฟเผา ถ้าจิตเป็นสมาธิ เอาไฟเผาที่พริบ! มันจะลุกไหม้ ละลายไปเลย เอาไฟเผาอะ เอน้ำท่วม เอน้ำซัด เอาดินกลบ ให้ละลายได้ ให้ละลาย กายละลายทันที เพราะมันละลายด้วยอำนาจของจิตใจ เพราะจิตนี้มันติดตรงนี้ พอดีติดตรงนี้มันต้องเกาะเกี่ยวตรงนี้ พอดีติดตรงนี้ เกาะเกี่ยวตรงนี้ การเกาะเกี่ยวมันเกาะเกี่ยวด้วยกระแส ด้วยความผูกมัด มันไม่แตกออกไปไง มันเป็นทิวฐิ เป็นการอุปาทาน การยึดมั่น

ทองนี้ยึดมั่นขึ้นมา ยึดมั่นในตัวทองนั้น มันก็เลยไม่สะอาด มันไม่สะอาด ฟังสิ ความยึดมั่นความเป็นทิวฐิมานะ ทุกอย่างมันยึดลงไปหมดเลย ยึดลงที่กาย เพราะจิตมันโง่ จิตมันไม่เข้าใจ มันเป็นธรรมชาติของมัน โดยธรรมชาติของมันอยู่แล้วด้วยที่มันยึดมาอย่างนั้นนะ มันยึดมาอย่างนั้นนะ ยึดมาตลอด ไม่รู้จักพิกษาติ ก็ซ้าลงไปสิ พอซ้า เห็นถึงความแปรสภาพไป

การแปรสภาพหมายถึงว่า มันหลุดมือไปไง อย่างจิตนี้มันพิจารณาอยู่มันก็เหมือนกับว่า กำไว้ไง พอกระแสของใจมันไหว กระแสของมรรค กระแสของการเพ่ง การเพ่งนะ การพินิจ การดู การไตร่ตรอง งานลงที่ไหน? งานลงที่ใจ ความเพียรลงที่กายนั้น งานก็ชอบ ความเพียรก็ชอบ สติก็ชอบ ปัญญา คือการใคร่ครวญก็ชอบ เห็นไหม ครบองค์มรรคใหม่ จีกลงไป พิจารณา ลงไป ซ้าลงไป เหนื่อย งานภายในนะ เหนื่อย ถ้าพิจารณาไหว สู้ ถ้าเห็นว่าไม่ไหว ถอยกลับมาดู กลับมาพักใจ เหนื่อยมาก เหนื่อยมาก งานรื้อกหรือชาติ งานอันประเสริฐ

คูกำลังของตัว ผู้ที่พิจารณา ผู้ที่ฉลาด มันรู้กำลัง เป็นกำลังของแต่ละบุคคล แต่ละบุคคลนะ แต่ละบุคคลไม่เหมือนกัน ถ้าพิจารณาภายนอก พิจารณาเวทนามก็เหมือนกัน ไม่เหมือนกัน ถ้าพิจารณาไหวก็พิจารณาไปเลย แต่มันผิดหรือถูก แล้วแต่ความไม่เคยทำ บางทีเข้าใจว่ามันพิจารณาได้ พิจารณาใหญ่เลย มันก็แยกแยะออกไป แต่พิจารณาไปสักพักหนึ่ง “เอ๊ะ! อันนี้มันพิจารณาด้วยมรรคหรือด้วยมารเนี่ย” เพราะมันจะเห็นผลเอง กินข้าวกันอืมเอง

ไอนี้กินข้าวไป เอาข้าวยัดเข้าปาก ยัดเข้าจมูก ยัดเข้าลูกตา มันจะเข้าได้อย่างไร แต่ขณะเพลีนนี้ไม่รู้ละ มันจับส่ง จับส่งไป แต่พอทันเข้าถึงได้พักใจ โอ๊ย! มันผิด งานนี้พ้นเสียแล้ว การ

พิจารณาเป็นอย่างนั้นจริงๆ งานนี้พินแล้วมันจะปล่อย ปล่อยกลับมาสงบ พุทโธๆๆ เลยละ หรือไม่พุทโธ ปล่อยเฉยๆ มันก็สงบเอง มันเหนื่อยแล้วนี่ กลับมา พิจารณาซ้ำอีก

คำว่า “พิจารณาซ้ำ” อย่าคิดว่าพิจารณาซ้ำแล้วมันเป็นการที่ว่างานนี้ไม่เป็นงานนะ เรานับเงิน แบงก์ใบเก่าใหม่ แบงก์ร้อยก็แบงก์ร้อยเก่า แบงก์พันก็แบงก์พันเก่า เราทำไมอยากจะนับมากๆ ละ ถ้ามันใบเดียวเราก็นับใบเดียว เราก็ได้ร้อยเดียวใช่ไหม นี่เรานับแบงก์ร้อยสิบใบ เราก็ได้พันหนึ่งใช่ไหม ร้อยใบก็หมื่น แสนใบละ ใครก็อยากจะนับมากๆ

งานนี้ก็เหมือนกัน วิปัสสนาก็พิจารณานั้นละ ยิ่งพิจารณามากเท่าไรมันยิ่งได้มากเท่านั้น ไม่ใช่พิจารณาแล้วจะได้เท่าเก่า...ไม่ใช่ พิจารณาซ้ำลงไปเท่าไร มันก็ได้มากเท่านั้นๆ มากจนมันขาดออกไปเลยละ น้ำหนัก ความชั่งน้ำหนักมันเท่ากันไง อย่างทอง ๑ บาท เรารู้ได้ค่าอย่างไรว่า ๑ บาท มันก็ต้องเอาลูกตุ้ม ๑ บาทมาชั่งใช่ไหม ก็ได้ค่า ๑ บาท ความเสมอกัน ๑ บาทต่อ ๑ บาท มันก็จ่อกันไว้

การพิจารณากาย การพิจารณาเท่าทันกัน มันก็เทียบกัน มันก็จ่อกันไว้ มันก็เสมอกัน มันก็พอกัน มันวางได้มันก็พอกัน แต่ถ้าน้ำหนักการพิจารณามันเหนือกว่าสิ ทอง ๑ บาท แต่น้ำหนักของเรามันเกิน ๑ บาทแล้ว พอเกินบาทมันก็ต้องพันสิ มรรคสามัคคี มรรคนี้คือองค์ ๘ มันรวมตัวรวมตัวด้วยกระแสของธรรม พอรวมตัวมันก็ม้วนลง พอม้วนลงมันก็ม้วนลงที่กระแสจิต กระแสจิต กระแสของกิเลสมันจะขาดออกไป หลุดออกไปเลย เหลือใจล้วนๆ ทองคำ ทองคำล้วนๆ กิเลสขาดออกไป สักกายทิฏฐิจะขาดออกไป หลุดออกไปเลย จิตนี้จะรวมลงเป็นหนึ่ง กายออกไป ทุกข์ออกไป เห็นไหม กายจะหลุดออกไปเลย จิตมันเป็นทุกข์นี้ รวมลงมา อันนี้มันไม่ใช่จิตนะ ถ้าจิตรวมจริงๆ คือจิตความรู้สึก อันนี้มันเป็นธรรม มันปล่อยออกมา มันถึงได้ออกมารู้ไง

พอปล่อยออกมา ญาณทศสน์ รู้ว่าขาดใจ รู้ว่าสักกายทิฏฐิขาดออกไป เห็นไหม มันขาดแล้วมันถึงไม่...ขณะที่มันวิปยุตเข้าไป วิปยุตเข้าไปมันจะรู้ว่าขาดออกไป หลุดออกไปจากความรู้สึกของกระแสโลกพักหนึ่ง วิปยุตนะ แล้วสัมปยุตกลับมา วิปยุต สัมปยุตกลับมา อ้อ! ขาดออกไปแล้ว สักกายทิฏฐิขาดออกไป ทุกข์นี้ขาดออกไป จิตนี้เป็นจิต เห็นไหม

คำว่า “จิตเป็นจิต” แล้วธรรมเป็นธรรม ธรรมคือความเข้าใจอีกอันหนึ่ง กับที่ว่ารวมลง ที่ว่าพิจารณาเท่าแล้วรวมลง เห็นไหม ความเป็นไปมันคนละอย่าง ความเป็นไปของการพิจารณาแล้ว

ปล่อยาว อันนั้นมันจิตล้วนๆ เลย ปล่อยาวจิต โอ๊ย! สบาย แต่มันไม่ขาดออกไปจากกิเลส สักกายทิฏฐินี้ไม่ขาดออกไป

แต่ถ้าขาดออกไปนี่มันเป็นธรรม มันรวมลงลึกกว่า สุขุมหาศาลนะ ก็คนหนักมหาศาลแล้ว มันปล่อยออกไป กระแสกิเลสที่มันทับใจอยู่ มันหลุดออกไป นั่นนะทองคำ เห็นไหม นั่นทองที่ใจ ก็แสวงหากันๆ แสวงหาแขวนไว้ที่คอห่อ ทองนอกๆ นี่ทองใน จะอ่านว่า ท-อ-ง ทองๆ แต่ เวลาเป็นที่ใจของเรา โอ๊ย! ทองภายใน แสวงหาทองภายใน นี่ทองพระพุทธเจ้านะ นี่ทองนะ

แต่ทองอันนี้ พอเราได้ประสบแล้ว มันก็พูดได้ไง หมายถึงว่า จับต้องได้ จากเมื่อก่อนจับ ต้องไม่ได้ ฟังแต่ฟังของคนอื่น ฟังแต่พระพุทธเจ้าสอน ฟังแต่ครูบาอาจารย์สอน เห็นไหม ก็เหมือนทองของคนอื่น วิธีการของคนอื่น แล้วทองอยู่ในใจของตัวเอง ใจนี้มันเป็นทองแล้ว ใครต้อง มาสอน? มันรู้ตัวเอง

พระพุทธเจ้าสอนเรื่องกาลามสูตร ไม่เชื่อเพราะครูบาอาจารย์สอน ไม่เชื่อเพราะคำราสอน ไม่เชื่อเพราะเล่าลือสืบๆ กันมา คำราลือสืบๆ กันมา

อันนี้ไม่ต้องใครสอน ใจมันสอนใจ แล้วทองมันเกิดขึ้นจากภายใน มันจะเป็นไปโดย ธรรมชาติ จะเข้าใจโดยธรรมชาติ จะทำได้โดยธรรมชาติ แล้วจะจับต้องได้โดยธรรมชาติ เห็นไหม

เขาว่า “เหนือธรรมๆ” แต่มันถึงว่า มันอธิบายธรรมชาติของใจอันนั้นได้ไง มันเหนือ ธรรมชาติส่วนหนึ่ง เหนือธรรมชาติในความเข้าใจส่วนนี้ มันก็เลยเป็นทองคำหลอม ทองคำหลอม ก่อนจะหลอมแล้วจะทำอย่างไรต่อไปละ ก็ทำเป็นทองคำแท่งสิ ทำเป็นทองคำแท่ง เพราะจิตนี้มัน หลุดออกมา ธรรมมันบอกแล้ว เห็นไหม หลุดออกมาจากกิเลสในสักกายทิฏฐิ เราก็มีความสุข มีความสุขมาก

จากเป็นคนธรรมดา มันเหนือคนแล้วละคนอย่างนี้ แต่มันก็ยังเป็นคนอยู่นั่นละ เราก็อยู่ใน โลกมนุษย์อยู่ แต่มันเหนือคนแล้วนะ แต่การเหนือคนนี้มันยังมีทุกข์อยู่ในหัวใจ เพราะเหนือคน มันจะยังไม่เหนือแบบประเสริฐเลอเลิศ เหนือเขาส่วนหนึ่ง อยากจะประเสริฐต้องพิจารณาซ้ำ ต่อไป คนเรานะ พอมีเงินเข้าก็อยากจะมามาก ใครมันอยากมีเงินน้อยๆ ทุกคนก็เอาเงินมาอวดกัน คนมีเงินน้อยควักออกมามันก็อายเขา แล้วคนมีเงินมากแล้วเขาทำอะไรถึงมีเงินมากกว่าเราละ นี่ มันก็ทำให้ได้คิดนะ

เราก็คิดสิ ทำอะไรที่ทำให้เราได้เงินมา งานอะไรที่ทำให้เราได้ทองคำมา? ก็งานวิปัสสนา ใจใหม่ งานการประพฤติปฏิบัติใจใหม่ แล้วงานข้างหน้ายังมีอีกเปล่า? มี มีก็ทำต่อสิ ต้องทำต่อ

บุคคล ๘ จำพวก ในสวดสังฆคุณ “บุคคล ๘ จำพวก” นี่มันเป็นบุคคล ๒ จำพวก เราได้เป็นแล้ว ๒ จำพวก แล้วเป็นต่อไป ทำอย่างไร เพราะความเกิดขึ้น เป็นประเสริฐขึ้นมา เพราะเกิดขึ้นมาจากใจของเราใจใหม่ เกิดขึ้นมาจากงานภายในใจใหม่ ไม่ใช่งานภายนอก งานภายนอกเราก็ทำไป เพราะคนเกิดมามันต้องอาศัยปัจจัย ๔ แต่งานภายในเป็นงานเหนือโลก งานออกจากโลก เราก็อำนาจ

บุคคล ๒ จำพวก มันเป็นเงินแล้วก็ใช้เงินหมดแล้วไง มรรคและผลของ ๒ จำพวก แล้วถ้าจะทำต่อก็ต้องสร้างต่อ เราสร้างบ้านชั้นที่ ๑ เราใช้วัสดุหมดไปแล้วมันก็เป็นรูปร่างบ้านขึ้นมาทั้งๆ ที่จะทำชั้นที่ ๒ ต่อขึ้นไป ก็ต้องใช้วัสดุเดิมหรือเปล่า

วัสดุเดิมหมายถึงว่า ถ้าเป็นตึกก็ต้องมีไม้แบบเดิม โครงเหล็กเดิมต่อขึ้นไป มันก็ต้องกลับมาที่สมาธิไง กลับมาที่หัวใจสงบใจ จิตสงบด้วยกิเลสอย่างหนึ่ง จิตที่ฟุ้งซ่านที่ไม่เคยสงบจากปุถุชนเลยอย่างหนึ่ง จิตพื้นฐานของที่ว่า เราเป็นบุคคล ๒ จำพวกแล้ว มันมีพื้นฐานของความสงบอยู่แล้ว แต่ความสงบมันต้องเพิ่มขึ้นอีก มันถึงจะเป็นงานใหม่ต่อไป

งานใหม่ก็ต้องใช้มรรคองค์ใหม่ มรรค ๘ อีกอันหนึ่ง มรรค ๘ ที่สูงขึ้นไปคือละเอียดกว่า มรรคอันเก่า มรรคหายบายๆ มรรคก็ละเอียดเข้า การพิจารณาภายในเข้าไป พอจิตสงบให้เห็นกายก็ยังเห็นอีก เพราะเห็นภายในนี่มันกระแสด ขาดคือกิเลสขาด แต่กายยังอยู่ ภายในกายยังอยู่ เพราะเวลายังขาดออกไป มันขาดแต่สิ่งสกปรก แต่ร่างกายนอก ภายในพร้อม ยังอยู่บริบูรณ์ พิจารณาซ้าก็เห็นอีก พิจารณาภายในกายก็เห็นอีก พิจารณาภายนอกก็ปล่อยเข้ามา พิจารณาภายในเพื่อจะปล่อยกิเลสที่ละเอียดลงไปอีก ลองพิจารณาคูสิ

แต่เวลาถ้ามันจะทำ ของไม่เคยทำทุกอย่างนะ มันจะติดขัด มันจะไม่ถูกต้อง ทำใจสงบเลย ทำใจให้สงบอีก พื้นฐานจะสงบอยู่แล้วเพราะคนระดับนี้มันมีพื้นฐานความสงบอยู่แล้วที่ว่ามันละเอียด แต่พื้นฐานนี้มันไม่พอถึงว่า บันเป็นกายขึ้นมาให้เห็นนี่นะ ให้มันสงบเลย เพ่งดู เพราะการทำให้สงบมันก็เป็นมรรคอยู่แล้ว

งานภายนอกก็ทำงานภายนอก งานภายใน ใจที่ว่า งานภายในๆ ในใจมันก็มีความละเอียด ลึกๆๆ เข้าไปเรื่อยๆ นะ มันอัศจรรย์ไปเรื่อยๆ นะ ว่าการก้าวเดินของจิต จิตนี้มันก้าวเดินเข้าไป มี แต่เราก้าวเดินออกไป

เราสร้างบ้านขึ้นมา บ้านเรามีห้องละ เราผ่านห้องชั้นในออกมาที่ผ่านห้องชั้นนอกใช้ใหม่ ๔-๕ ห้อง มีห้องใต้ดินด้วย ใจนี้ก็เหมือนกัน ใจที่เราเข้าไป เข้าไปแค่ห้องรับแขกนะ ผ่านเข้าไป นั่งในห้องรับแขก เราสำเร็จว่าห้องรับแขกนี้สำเร็จเป็นของเรา เราก็พอใจแล้ว นี่เราจะก้าวเดินเข้าไปห้องชั้นในอีกละ ความลึกเข้าไป ความก้าวเดินของใจที่จะก้าวเดินเข้าไปอีกๆ

บ้านส่วนใหญ่ ชั้นนอกก็ต้อนรับแขกไว้ก่อน แล้วการพักอาศัยก็อยู่ข้างใน เห็นไหม นี่ บุคคล ๒ จำพวก ข้างนอก บุคคลจำพวกที่ ๒ ก็เป็นห้องชั้นใน บุคคลจำพวกที่ ๓ นั้นห้องนอน บุคคลจำพวกที่ ๔ ละ ห้องครัวนะ แล้วหนีออกไปนั่นนะ ออกจากนั่นไปเลยนะ หนีออกมานั้น อีก เพราะบุคคล ๘ จำพวกนี้มันเป็นวิปยุต สัมปยุต เป็นการก้าวเดินของจิต จิตนี้ก้าวเดินไป จิต พัฒนาตัวเองขึ้นไปจนหลุดออกไปจาก ๘ จำพวกนี้เลย ออกจากบ้านนี้ไปเลย เว้งว้างไปเลย หลุด ออกจากบ้านไปเลยนะ กายอยู่สักแต่ว่ากายเลย จิตนี้หลุดออกไป กระแสใดๆ ที่ผูกกันไว้ไม่มี

แต่ ๒ จำพวกนี้ แค่ห้องรับแขก ยังเหลืออีกตั้ง ๓-๔ ห้องกว่าจะก่อร่างเข้าไปอีก ทำไมมัน จะไม่ทำงานอีกละ ผู้ที่มีทองคำในหัวใจมันจะรู้ว่าทองคำนี้มันจะหลอมเป็นแท่งได้ ทองคำแท่งนี้ เอาไปทำเป็นเครื่องประดับใดๆ ก็ได้ เห็นไหม ทำเป็นเครื่องประดับก็ได้ เอาไปขายเป็นเงินก็ได้ การแลกเปลี่ยนเอามาเป็นเงิน เห็นไหม ก็ยังทำได้ แต่คนที่ไม่เคยเห็นทองเลย ไม่เคยเห็นการ เริ่มต้นเลย ไม่เคยเห็น ไม่มีการก้าวเดินเลย มันถึงลำบากใจ เราถึงต้องพยายามก้าวเดินๆ ให้จิตก้าว เดินขึ้นมาให้ได้

โรงงานใดๆ ก็แล้วแต่นะ ถ้ามีวัตถุดิบมันก็ทำได้ นี่ทองคำมันวางอยู่ที่หัวใจเลยละ อยู่ที่ วาสนาบารมีด้วยนะ วาสนาบารมีถ้าคนวาสนาบารมีไม่พอ ถึงจุดนี้มันจะอึด มันจะอึดก่อน คำว่า “อึด” ไม่ใช่ว่ามันอึดด้วยกรรมนะ มันอึดด้วยกิเลส กิเลสมันนอนเนื่อง มันเข้าใจ มันชักให้หลงว่า นี่สิ้นแล้ว คำว่า “อึด” คือว่ามันยึดให้อึดเอง กิเลส คำว่า “ยึด” เลย มันหลอกนี่

จิตมันสงบ มันมีพื้นฐานของความสงบใช้ไหม เราก็ว่าแค่นี้เองมันเป็นความสุข เพราะมัน ไม่เคยก้าวเดินมาให้ลึกกว่านั้น ถ้ามันก้าวเดินเข้าไปนี้ ใจ ถ้าพิจารณากายก็พิจารณากาย จับกาย ได้ นะ จับกายได้ กายเมื่อคืนนี้มันแปรสภาพเฉยๆ แต่กายอย่างนี้ กายจะแตก กายอย่างนี้ ถ้าพิจารณา

กายอย่างนี้มันจะแตกออกเลย แตกอันนี้ จิตมันเป็นจิต กายเป็นกายต่างหากเลยละ โลกนี้ราบเป็นหน้ากลอง ความรู้สึกที่ใจใจ ความรู้สึกที่ใจมันจะรู้เลยนะว่าจิตนี้ไม่มีอะไรเลย

คำว่า “ราบ” เหมือนกับจิตนี้ไม่มีความรู้สึกใดๆ ทั้งสิ้น จะราบสนิทไปเลย กายนี้ก็ราบสนิทไปเลย โลกนี้จะแบบว่าเหมือนกับโลกแบน โลกมันกลมมันก็หมุนไปตามวิถีของอะไรไหม แต่ถ้าโลกแบนละ โลกคงที่ใจ ณะที่เห็นช่วงนี้ โลกจะคงที่ จิตนี้จะราบสนิทหมด สิ่งใดๆ จะไม่มีเข้ามาเกี่ยวข้องได้ มันเป็นนิमितนะ บางเข้า บางคนนิมิตว่าโลกนี้โล่งเตียน มีต้นไม้อยู่ต้นหนึ่ง แล้วเราถอนต้นไม้นั้นออก ยิ่งโล่งเตียนไปหมดเลย เว้งว้างไปหมดเลย นั่นบุคคล ๒ จำพวกละ เป็นบุคคลจำพวกที่ ๒ จิตนี้จะเว้งว้างไปหมด

รวมใหญ่ๆ คุณความละเอียดของมันสิ ความละเอียดของการก้าวเดินเข้าไป นี่ทองคำครั้งที่ ๒ ใช้อย่างเมื่อก็มันทองคำหลอมใจ นี่ทองคำแท่ง เป็นแท่งนะ ที่นี้พอเป็นแท่งขึ้นมามันยิ่งหนักเข้าไปใหญ่ ทองคำแท่งนี้เพราะก้อนมันใหญ่ เก็บไว้ที่ใจสิ มันจะอยากจะอวดเขาไป เพราะทองคำมันเป็นแท่งแล้ว มันไปโชว์ที่ไหนก็ได้ สากลเขายอมรับ พอสากลมันยอมรับมันก็ห่อนะสิ

จิตล้วนๆ กายล้วนๆ นะ มันห่อสวย เห่งาม มันไปห่อไอ้กามราคะ มันถึงต้องพิจารณา อสุกะใจ ให้คิดว่าทองคำนี้มันบุคมันเนาได้ไหม ทองคำมันบุค มันเนา มันน่าขะเขยง มันให้โทษ มันผูกใจนี่เป็นจี๊เข้า มันผูกใจนี่ต้องอยู่ในกามภพ

ก็เหมือนกับเศรษฐีตื่นทอง เศรษฐีตื่นทองมันเอามาแล้ว มันเอาความงก เศรษฐีงก เอาทองคำมาให้โทษกับตัวอะไรไหม มาเก็บไว้แล้วก็เป็นที่เข้าฝ้ามันไว้ ไอ้ทองคำอันนี้ก็เหมือนกัน เห็นไหม เวลาให้โทษเพราะมันอยู่ที่ใจ ต้องพิจารณากายให้เป็นอสุกะ อสุกั๋ง ให้มันเป็นของเนาเปื่อย ลองเพ่งดูสิว่า ทองคำแท่งมันจะมีหนอนไซ มันจะเนาได้ไหม แต่ถ้าเป็นผลไม้นี้ได้ มันปะทุออกมา เหมือนกับมันเป็นสนิมใน มันเป็นสนิมอยู่ในทองนั้น ทองคำเราเผาละลายไป เผาละลายเลย

นั่นมันจะก้าวเข้าห้องนอน แล้วเทียบไว้ เห็นไหม ห้องรับแขก แล้วพอเข้าข้างในแล้วห้องนอน ห้องครัว มันจะไปนอนเนื่องอยู่นั้น แล้วพิจารณาเป็นอสุกะ พิจารณาจนมันเน่ามันละลายไป มันปล่อย ว่างอันนี้มันยิ่งพิลึกพิลั่น

อ้าว! คิดดูสิ ทองคำทั้งหมดเราค้าทิ้งได้อย่างไร พอเราเห็นโทษของมันเราจะทิ้งเลยนะ ทิ้งออกไปๆ อาการของใจเปรียบเหมือนทอง อาการของใจ อาการของความสุข อาการของการยึดมั่น เรารู้ว่าความสุขๆ มันก็คิดสุขคิดทุกข์ใจ

อันนี้มันหลอกมาก อันนี้มันเป็นการต่อสู้แบบสุดๆ รุนแรงมาก เป็นรุนแรงมากนะ ก็ฟังดูสิ คำว่า ”ทอง” เนาะ คำว่า ”กามภพ” เนาะ แล้วทำไมมันจะไม่รุนแรงล่ะ เพราะทองนี้เป็นทองสมมุติ นี่ แต่ถ้ามันทำสำเร็จแล้วมันเป็นทองเนื้อ ทองใจ มันเป็นทองทิพย์นี้ต่างกับกับทองสมมุติ ต่างกันมาก ทองที่เป็นทิพย์ ว่าอย่างนั้นเลยนะ โลกทิพย์ ใจเป็นทิพย์

ใจของเราธรรมดาเนี่ยแหละ ใจของเราที่เดินชนกันอยู่ แล้วมันเหนือเป็นทิพย์ไปได้อย่างไร มันปฏิบัติอย่างเดียวนี่มันเข้าใจนะ แล้วมันเป็นเอง ของเป็นเอง ไม่ต้องอวดไม่ต้องอ้าง ไม่ต้องเอาไปให้ใครพิสูจน์ ใครก็พิสูจน์ไม่ได้ ยกเว้นพระพุทธเจ้า พระอรหันต์บางองค์เท่านั้นที่รู้เรื่องวาระใจ รู้เรื่องกำหนดจิตว่าจิตนี้มันใส จิตนี้ไม่ข้องเกี่ยว จิตนี้ใสนะ

ไอ้อย่างพวกเรามันจิตขุ่นมัว เวลาครูบาอาจารย์ส่งกระแสไปดูจิตแล้วมันไม่เห็น เห็นแต่ความคิดจกเปรตในใจเราเท่านั้นล่ะ แต่ถ้าผู้ที่ปฏิบัติไปแล้วจิตมันพัฒนาไปนะ จิตนี้ใส ไม่มีตัวตนนะ นั่นล่ะทองแท้ๆ

เราเปรียบว่าทองๆ เพราะคำว่า ”ทอง” นี้มันให้ค่ากันทางโลกใจ แต่ใจที่ให้ค่าแล้วมันให้ค่าในนามธรรม แล้วมันสูงส่งมาก สูงส่งกว่าสิ่งของในโลกนี้มากมายมหาศาล สิ่งใดๆ ในโลกนี้เทียบค่ามันไม่ได้เลย เทียบค่ามันไม่ได้หรอก เพราะสิ่งใดๆ ในโลกนี้เราให้ค่ากันเอง มนุษย์ให้ค่าเอง แต่สิ่งที่พระพุทธเจ้าให้ค่านี้ ผู้ที่ไม่มีกิเลสแล้วมันให้ค่า ให้ค่าแล้วก็จัดคั้นค่าไว้เพื่อให้เราเดินตามใจ

พอเดินขึ้นไปแล้ว เดินขึ้นบันไดไปแล้ว เดินขึ้นตามค่าความที่การอธิบายวิธีการของพระพุทธเจ้าแล้ว มันทิ้งไปเรื่อยๆ ต้องทิ้งขึ้นไปเรื่อยๆ นะ การก้าวเดินนี้เหยียบผ่านไปแล้วต้องผ่านไป มันจะมาก้าวไปแล้วเท้าจะติดเหนียวอยู่กับสิ่งที่ก้าวเดินไม่ได้ ธรรมะนี่ก็เป็นอย่างนั้นล่ะ วิธีการก็เป็นแบบนั้น เราก้าวเดินไปๆ จิตนี้พัฒนาด้วยการฟอกจิต จิตนี้ด้วยการพิจารณา

การหล่อหลอม เบ้าใจ เพละละลายด้วยวิปัสสนาญาณ สมณะ วิปัสสนา จนกลายเป็นสิ่งที่ประเสริฐ พ้นออกไปจากสิ่งสมมุติทั้งหมด พ้นออกไปนะ มันเลยให้ค่าไม่ได้ ของที่มีค่ามากที่สุด

คือว่าให้ค่าไม่ได้เลย ให้ค่าไม่ได้เลย เพราะไม่รู้จะให้ค่าอย่างไร มันเหนือค่า มันถึงได้เหนือค่ากว่า ทองคำไง นั่นนะคือทองแท้ๆ ธรรมะแท้ใจ ธรรมแท้ ธรรมที่ใจ เอโก ธรรมอันเอก เอโก ธรรมโม เอโกนะ เอกเป็นหนึ่ง ไม่ใช่ของให้ค่าเป็นสอง

โลกเราให้ค่าเป็นสองหมด ดีคู่กับชั่ว มีคู่กับสว่าง มีค่ามากก็คู่กับมีค่าน้อย ให้ค่ามากเดี๋ยวก็จะตกราคา ตกแล้ว มีขึ้นก็มีลง ฉะนั้น ถึงต้องดันขึ้นไปก่อน ใจเราต้องดันขึ้นไปก่อน การประพฤติปฏิบัติต้องดันใจให้ขึ้นไป ดันด้วยความเข้มแข็ง ดันขึ้นไปๆ แล้วมันจะไปวิปยุตกันเอง วิปยุตด้วยการก้าวเดินของเราละ มันจะเป็นโดยที่มันจะเป็นเอง โดยมันเป็นเอง เป็นไปไม่ได้ ปัญญาเกิดจากการฝึกฝน การวิปัสสนาเกิดจากการฝึกฝน

การฟันต้นไม้ล่ะ เด็กๆ ไม่เคยฟันจะฟันอย่างไร นายช่างไม้ไง นายช่างไม้พวกฟันป่าเขา จะรู้เลยว่าต้นไม้ไหนควรจะฟันอย่างไร ไม่ใช่เหมือนกับเราไปโดนหลอกนะ ไปฟันต้นมะพร้าว เห็นว่ามันจะมีแก่น ให้เราฟันข้างนอกก่อน ให้คนอื่นมาฟันข้างใน มันจะได้เจอแก่น จะได้เจอของแข็งไง เห็นไหม ความไม่เข้าใจ การไม่เคยทำ

แต่ผู้ที่ชำนาญเขาจะรู้เลยว่าไม้ชนิดไหนข้างนอกอ่อน ข้างในแข็ง ฟังสิ มันไม่ใช่ว่ามันมีไม้แข็งเฉพาะเนื้อในทั้งหมดนะ บางชนิด ข้างนอกแข็งกว่าข้างใน บางชนิด ข้างในแกร่งมากเลย ฟันเข้าหรือไม่เข้า ควรฟันช่วงไหน วิธีการก็เหมือนกัน การประพฤติ...(เทพสิ้นสุดเพียงเท่านี้)